

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
TEMMUZ 2019 SAYI 131 FİYATI 11 LİRA

• DELHİ'NİN
DERİNLİKLERİNE YOLCULUK

• KÜLTÜRÜMÜZÜN
KÖKLÜ BİRİKİMİ TÜRK EVİ

• MESCİD-İ NEBEVÎ KUBBELERİNDE
OSMANLI ZARAFETİ

HİNDİSTAN'DA NAKSİLER VE BÂBÜRLÜLER

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
TEMMUZ 2019 - SAYI 131

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü AHMET APAYDIN
Editörler VEYSEL SEKMEN - R. KEMAL SUBAŞI
TUNAHAN KANICI - EMRE BOYACI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAIL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFRAN
Reklam HÜSEYİN GÜNEY
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicallibrary.org

YÖNETİM YERİ

Alemdar Mah. Divanyolu Cad. İncili Çavuş Sokak No 9A
Sultanahmet - Fatih / İSTANBUL

BASKI VE CİLT

Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 52
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Matbaa Sertifika No 16384

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90 - Fax. +49 221 690 589 29
avrupa@yedikita.com.tr

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-SD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayınlansın yahut yayınlansın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleyi yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü mesuliyeti yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad.
No: 52 Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
abonemerkizi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f / yedikitadergisi

Yedikitadan...

D

ünyadaki en büyük Müslüman azınlığın yaşadığı bir ülkedir Hindistan. Buradaki 200 milyondan fazla Müslüman, 1947'deki bölünmeden sonra çok eziyet çekmiş ve dünyanın diğer Müslümanları tarafından unutulmuş olmakla beraber, bugün yine

bu devasa coğrafyada yaşamaya devam ediyor.

Halbuki Hint ülkesinin çok güçlü bir İslâmî arka planı vardır. Ve bu resmin en güzel detayları, başta Serhend ve Delhi'de yaşanmış tasavvufî hayattadır.

Çiştîyye, Sühreverdîyye, Kâdiriyye derken, neredeyse Bâbürlülerin tarih sahnesine çıktıkları tarihlerde, Nakşî silsilesinin bir sonraki halkası, Asya'nın ortalarından güneye doğru bağlanır ve Nakşibendîlik, Delhi'de de filizlenir.

Bu devir; bölgedeki Müslümanların bid'atlere düştükleri, Ehl-i Sünnet'e düşmanlık edenlerin Bâbür sarayında nüfuz sahibi oldukları, Din-i İlahî fikriyle şirke düşüldüğü bir devirdir. Bu durumun en büyük müsebbiplerinden olan Bâbürlü Sultanı Ekber'e ve etrafındakilere karşı tek başına, en büyük mücadeleyi veren zât, İmam-ı Rabbanî (k.s.) Hazretleri olur. Bu sebeple o, Müceddid-i Elf-i Sâni diye anılmaktadır.

Tam da bu sıfatın ifade ettiği mana çerçevesinde,

kendisinden sonraki Nakşî şeyhleri de aynı

hassasiyetle mücadeleye devam etmişlerdir. Fakat

bir farkla ki artık, başta Evrengzîb Âlemgir

olmak üzere Bâbür sultanları, kendileriyle

dostane münasebetler kurmuşlar, hatta

müridliklerine talip olmuşlardır.

Hindistan'da, tarihin gördüğü en büyük

fitnelerden birine karşı verilen en büyük

mücadele, bu ay dergimizin kapak

dosyası olarak sizlerle.

İstifadeli okumalar dileriz.

içinde

s.6

AYIN GÜNÜ

MEHMED ŞEVKİ

s.8

MALUM OLA Kİ!

EMRE BOYACI

s.10

RESİMLİ TARİH

MEHMET BİLGİ

s.12

DÜN NEYDİ, BUGÜN NE? KADI YETİŞTİREN MEDRESEDEN NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ'NE

YASİN ODABAŞI

s.18

HİNDİSTAN'DA NAKŞİLER VE BÂBÜRLÜLER

KEMAL ERKAN

s.32

BİRİ HİNDİSTAN'DA DİĞERİ ANADOLU'DA BÂBÜRLÜLER OSMANLILAR

s.34

DELHİ'NİN DERİNLİKLERİNE YOLCULUK

AHMET APAYDIN

kiler

s.46

ÂNIN HİKÂYESİ

TUNAHAN KANICI

s.48

KÜLTÜRÜMÜZÜN KÖKLÜ BİRİKİMİ

TÜRK EVİ

KAYIHAN ÇAĞLAR

s.58

MESCİD-İ NEBEVÎ KUBBELERİNDE OSMANLI ZARAFETİ

FATİH KARABOĞA

s.68

İSİMDEN MÜSEMAYA

MEHMED BAĞ

s.56

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

s.70

BİR EHL-İ SÜNNET MÜDAFİİ İMAM BİRGİVİ

PROF. DR. SELİM HİLMİ ÖZKAN

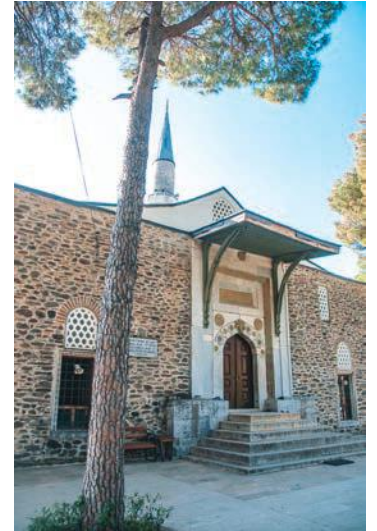
s.77

BERCESTE

s.78

TESTGÂH

AHMET SARBAY

s.80

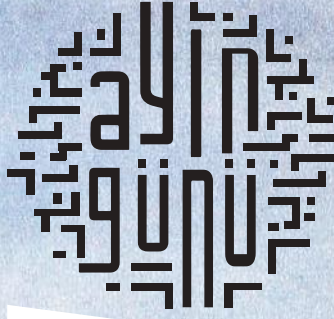
BULMACA

SELMAN ASLAN

İhtilâle Giden Süreç

Fransa, Yedi Yıl Savaşları neticesinde Kuzey Amerika'daki bütün kolonilerini, İngiltere'ye kaptırmıştı. İngiltere, savaşın malî yükünü, yeni vergilerle kolonilerden çıkarmaya kalkışınca, karşısında kendine karşı ayaklanan Amerikalıları, onun arkasında da bu mücadeleye büyük oranda malî destek veren Fransa'yı buldu. Amerikan Bağımsızlık Savaşı, 1776 yılında bağımsızlık ilânı ile tamamlanmış, ancak bu mücadeleye büyük paralar akıtan Fransa, ekonomik açıdan çökmüştü. Bunun yanında abartılı saray harcamaları da kasayı tamtakır bıraktı. Acilen kaynak bulunmalıydı ve her başarısız yönetimin ilk aklına gelen "vergi" silahı, devreye alındı. Kral 16. Louis, soyluları toplayıp toprak mülkiyeti üzerinden vergi alınmasını talep ettiğinde, soylular karşı çıkarak parlamentonun toplanmasını istediler. İşte her şey, bu parlamentonun toplanmasıyla başladı.

14 Temmuz 1789

MONARŞİDEN GİYOTİN CUMHURİYETİNE FRANSIZ İHTİLÂLİ

14 Temmuz 1789

Soylular, din adamları ve halktan seçilen üç ayrı kamaradan meydana gelen parlamento, şiddetli tartışmalara sahne oldu. Büyük ekonomik güce ulaşan burjuva ve fakir halk, meşrutiyet isterken; soylular, mevcut düzenin devam etmesini istiyordu. Kral, bu taleplere kulaklarını tıkayınca halkın öfkesi kontrolden çıktı. Bastil Hapishanesi'ni basarak mahkûmları saldırdılar. Baskın, ihtilâlin kıvılcımı oldu.

18. yüzyılın sonlarında Fransa, şiddetli bir buhranın pençesinde kıvranıyordu. Ekonomik çöküş, sosyal adaletsizlik, yolsuzluk, katlık üzerine bir de kral ve soyluların vurdumduymaz israf ları eklenince halk, isyan etmişti. Tarihe damgasını vuran bu isyan, her ne kadar ihtilâl olarak adlandırılrsa da toplu kıyımların, idamların, ayaklanmaların yaşandığı bir terör iktidarına dönüşmüştü...

1789-1792

Bastil baskınından sonra 1791 yılında kurucu meclis toplandı ve "İnsan ve Yurttaş Hakları" bildirisi yayınlandı. Ardından bir anayasa hazırlanarak monarşinin yetkileri sınırlandırıldı. Meşrutiyet devri başlamış oldu.

1792-1795

Tarihe, terör iktidarı olarak geçecek bir devir yaşandı. 1793'te önce Kral 16. Louis, ardından Kraliçe Marie Antoinette, giyotinle idam edildi. Cumhuriyet rejiminin oturtulması adına 40 binden fazla insan, giyotinin altında can verdi. İhtilalin baş aktörleri de buna dâhildi.

1795-1799

Direktörler idaresi kurularak rejim yeniden değiştirildi. Bu kez icra, Beşyüzler ve İhtiyarlar Meclisi tarafından seçilecek beş direktöre bırakıldı. Millî hâkimiyet, askıya alındı. Sistem iyice kilitletince ordu, siyasete karışmaya başladı.

1799-1804

1799 yılında kurulan konsüllük idaresinde direktörlerin yetkisi, üç konsüle devredildi ve bütün yetkiler, birinci konsülde toplandı. Birinci konsül ise Fransa ile özdeşleşecek bir isimdi; Napolyon Bonapart! Bu idare, 1804'e kadar devam etti. Bu tarihten sonra Napolyon, kendini imparator ilân edince ihtilâl de cumhuriyet de rafa kalktı.

Teke Caddesi'nde numro 400, Beyoğlu'nda numro 241, 370 İstanbul'da Sirkeci civarında Yeni Postahane Caddesi'nde numro 76
Seyâhat ve haymegâh levazımı şubesi

Her biçimde ve her hacimde
siper çadırları, zabitan
çadırları, tenezzüh çadırları

(Suret-i i'mâl ve malzemesi
kusursuzdur.)

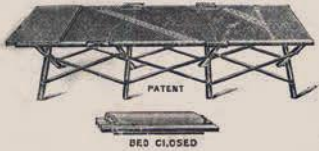
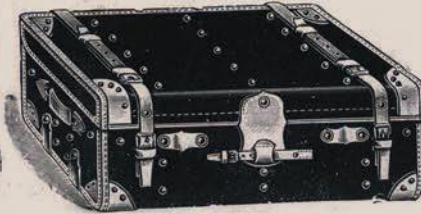

Hükûmet-i seniyyenin,
Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin,
demiryolu şirketlerinin,
işletme şirketlerinin, su
şirketinin seyahat müteahhidi

Çok yer tutmayacak surette gayet küçültülmüş alüminyum seyahat tencereleri

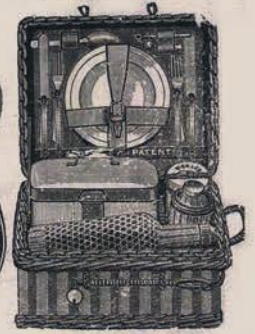

Sandıklara bavullara çantaların her çeşit ve her
hacimden envâ-ı adidesi - çamaşır çantaları - el
çantaları - katlanabilir çantalar - seyâhat çantaları
- erkeklere ve kadınlara mahsus levâzım çantaları
işlerimiz en iyi cinsten ve en ziyade şayan-ı itimad
ma'mûlâtıdır.

Tahtadan veya demirden mamul
katlanır yol yatakları - seyahat
levazımını muhtevi sepetler
- kauçukdan ma'mûl banyolar -
lavabolar ve su koğaları - katlanır
koltuk sandalyeleri ve iskemleler - katlanır masalar
- cibinlikler - ceyb süzgeçleri - mataralar - güğümler -
mühendisler, seyyahlar, seyisler için fenerler - seyahat
eczaneleri - ceyb için levazım cüzdanları, kayışlar - "Rus" fabrikası
mamulatından tek ve çifte dürbünler - İngiliz eğreleri ve teferruatı
(en nefis ma'mûlât)

Mağazamızdan bir defalık iştirada bulunanlar her vakit uğramayı
arzu ederler.

شمال

به بیکر تجارخانه سی MAISON BAKER

تکۀ ماده سنده نومر ۴۰۰ - بک اوغلتده نومر ۲۴۱، ۳۷۰ - استانبولده سرکده بی جوارخده بی بوسنخانۀ هادوسنده نومر ۷۶

سیاحت و خیمه گاه لوازمی شعبه سی

هر بیجمده و هر حجمده چادر لر

سپر چادر لر

ضابطان چادر لر

تنزه چادر لر

(سورت اجمال و مالزمه سی تصویر سنده)

حکومت سینه تک، هلال احمر جمعیتک،

دهیر یولی شرکت لر یئک، ایشتمه شرکت لر -

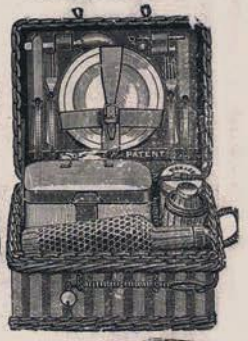
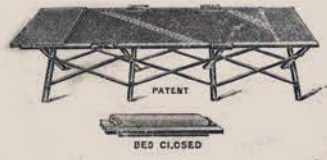
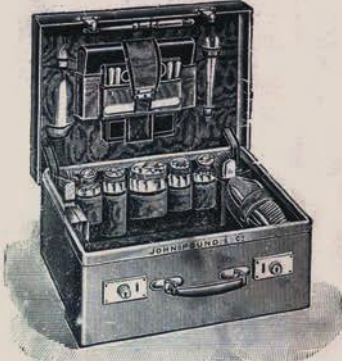
یئک، صو شرکت تک اشیای سیاحت

متهدی

چوق یر طوئماه جق سورنده جمی نایت کوچولتوش آلومینیوم سیاحت تجرد لر

سندوق لر، باوولار، چانطه لک هر چید و هر چیدن انواع عدیده سی
- چاشیر چانطه لر - ال چانطه لر - قانایلیچر چانطه لر - سیاحت
چانطه لر - ارتکاره و قدینلره مخصوص لوزم چانطه لر
ایشلریز اک ای چیدن واک زیاده شان اتمه معمولاتدر .

تختهدن و یا دهیردن معمول قانایر یول
یاتاقلری - سیاحت لوزمینی محتوی سبتلر -
قاچوچودن معمول بانولر، لادابولر و صو
قونالری - قانایر قولتوق سندالیسلری
واسکملر - قانایر ماضار - جینسکلر - جیب سوزکچاری - مسرهلر -

کوکوملر - مهندس لر، سیاحلر، سایلر ایچون قنادرلر - سیاحت اجزاخانلری - جیب
ایچون لوزم اجزادانلری، قایشلر - «روس» قزیه سی معمولاتسندن تک و چفته
دورینلر - انکایز اکرلری و قزغانی (اک نفیس معمولات)

مغازدمزدن بردفمه لقی اشتراده بولونانلر هر وقت اوغراهمه بی آرزو ایده رلر.

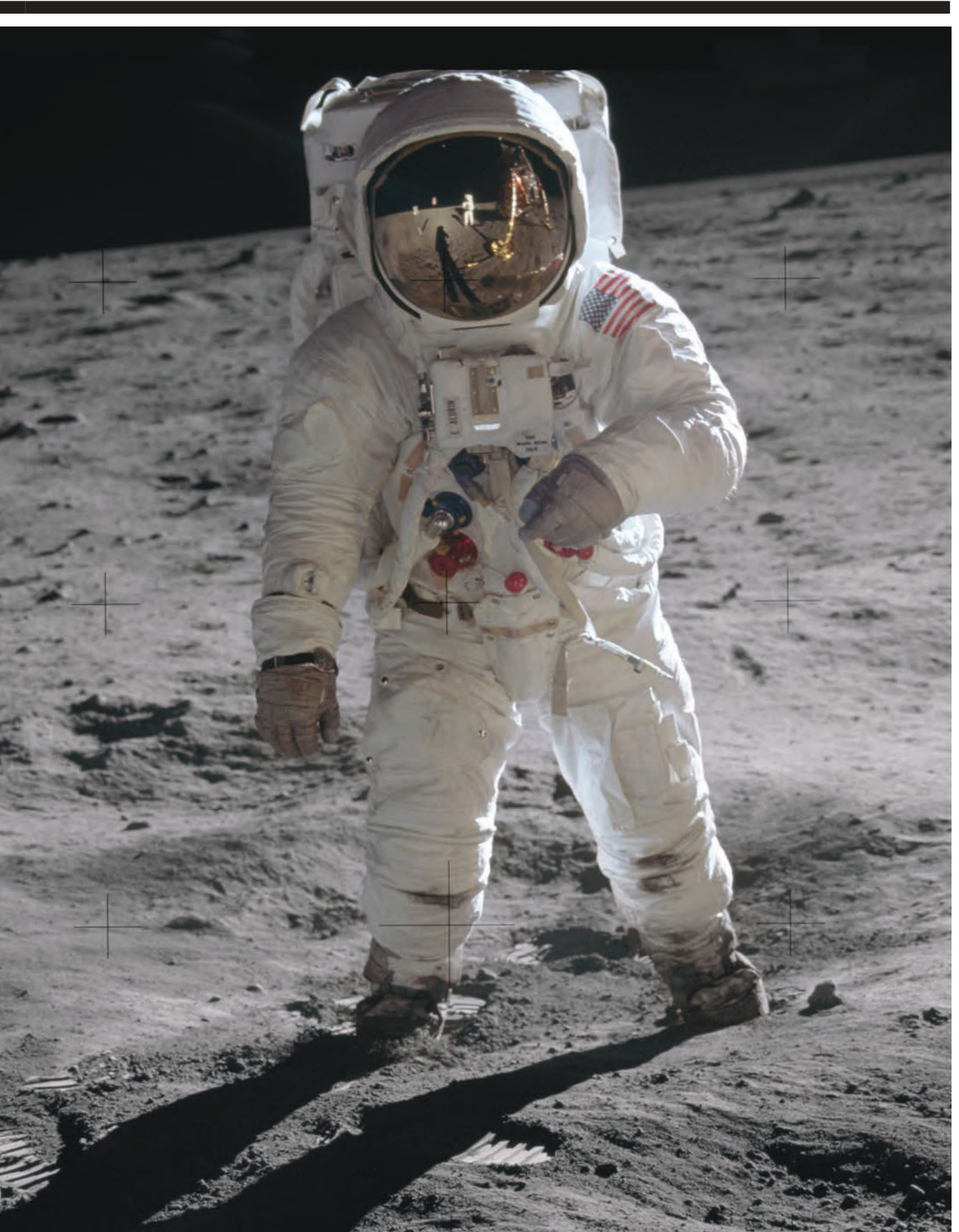

Transkribe eden: Avif Tunc

آنك چكايىسى

Uzay Yarışının Sonu

Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyet Rusya arasında kıyasıya bir yarış başladı. Fakat bu mücadeleye ev sahipliği yapan yer, dünya değil uzaydı. Rusya'nın 1957'de uzaya fırlattığı ilk uydu Sputnik 1'in ardından ABD, uzay çalışmalarına hız verdi. 1969'da inildiğine dair üzerinde şüpheler olsa da genel kabulle Ay'a adım atan ilk insan olan Neil Armstrong'la yarış, Amerikalıların lehine sonuçlandı. Fotoğrafta ise Armstrong'u değil, Apollo 11 aracında onunla beraber görev alan ve Ay'a ayak basan ikinci insan Buzz Aldrin'i görüyorsunuz. Fotoğrafi çeken ise Neil Armstrong...
(21 Temmuz 1969)

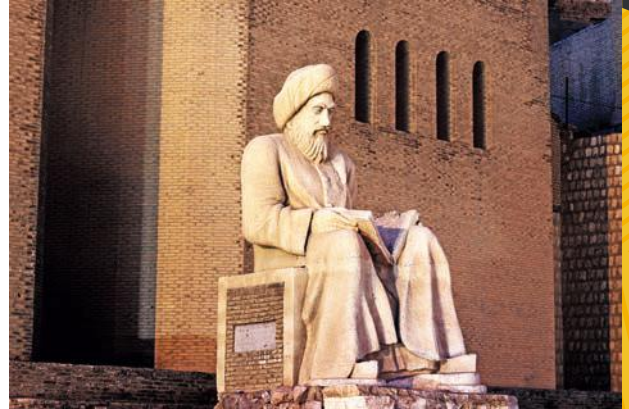
İBN-İ SİNA'NIN İLİM AZMI

İbn-i Sina'nın (H.428, M.1037 Haziran) vefatının üzerinden neredeyse on asır geçti. 900 sene evvel ismi "İbn-i Sina Ebû Aliyyül-Buhârî" olarak yaşıyordu. Bugün de namıyla ebedî hayat yaşayanlardan. Onun buluşlarına, fikirlerine, izahlarına yalnızca âlimler, hekimler değil; düşünce adamları, şairler, simyacılar da itibar etmişler. Halk arasında Lokman Hekim ile karıştırıldığı da olmuş.

Babası, Belh'ten gelip Buhara'ya yerleştikten sonra dünyaya geldi. İlk tahsilinin ardından Abdullahü'n-Natili'den İsgöci okuyor. Zekâsını fark eden hocaları babasına onu ilimden başka bir şeyle meşgul etmemesini söylediler. Fıkıh, Mantık, Öklides (Hendese'nin anahtarı), Mecasti (Kozmografya'da usul) derslerini gördü. Tabiiyat ve ilahiyata dair eserleri ve şerhleri okudu. Tıp ilmine dalarak ilmini ilerletti. "Çalışmalarına ne gece ne gündüz ara verdim." diyen İbn-i Sina, tahsili esnasında bir buçuk sene hiçbir gece uyumadığından bahseder. Ancak felsefeyle alakalı muhtelif görüşleri, İbn-i Sina'nın İslâm dininin

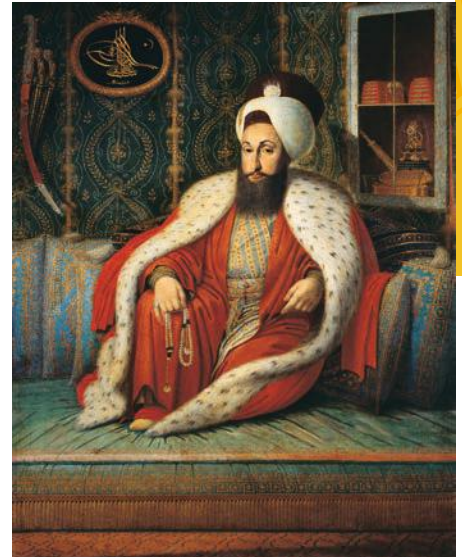
itikat esaslarından uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Bir gün Alaüddeve'nin meclisinde bir Arap âlimi dil meselesine dair İbn-i Sina'nın yetersiz olduğunu söyler. İbn-i Sina cevap vermeyerek üç yıl çalışır ve Arap lisanında en üst seviyeye ulaşır. Arapça yazdığı bir eserdeki lisana hâkimiyetini tanıyamazlar ve kendisinden özür dilerler ki bu aynı zamanda kendisini Arap zannedenler için bir cevap niteliğindedir. Sonra Lisânü'l-Arab diye bir eserin telifine başlamış, fakat müsveddelerini temize çekmeden vefat edince bunları kimse tertip edememiştir.

▲ İbn-i Sina
▼ Sultan Üçüncü Selim Han

İlk kan bankasının, 1931 yılında Moskova Acil Yardım Hastanesi'nde, Profesör Sergey Yudin tarafından kurulduğunu; "Kan Bankası" isminin ise, 1937 yılında Chicago'daki Cook County Hastanesi'nde kullanıldığını ve daha sonra dünya çapında yaygınlaştığını...

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

BU TERANELERİ ÇOK DUYDUK

Farsça menşeli olan “Terane” kelimesi, “terennüm, nağme, ahenk, makam” manasındadır.

Klasik edebiyatımızda ise rubainin bir diğer adıdır. Öyle ki, Fars Edebiyatı’nda rubailerin çok söylenmesi sebebiyle, “terane” zamanla “rubai” kelimesinden daha çok zikredilir olmuştur. Rubailerin bu kadar yaygın olması ve insanların birbirlerine rubai okumaları, zamanla “Bu teraneleri çok duyduk.” deyimini ortaya çıkarmıştır.

Bu tabir, çok tekrarlandığı için can sıkıcı bir hâl alan durumlar için kullanıldığı gibi, söylenen şeylere itibar edilmediğini ifade etmek için de kullanılmaktadır.

EĞİTİMCİLERE BABA NASİHATLERİ

İbn-i Utbe, çocuklarının hocasına şöyle demiştir:

“Evlatlarımı iyi yola getirmezden evvel kendi nefsinizi ıslah edin. Çünkü onların kusuru hep sizin taksirinize bağlıdır. Çocuklara göre sizin yaptığınız her şey iyi, yapmadığınız her şey fenadır.

Evlatlarıma Müslümanlığı öğretin. Fakat bu hususta kendilerine ne usanç verin, çünkü bırakıverirler; ne de onları büsbütün ihmal edin, zira yabancı kalırlar.

Şiirlerin yalnız edep ve terbiyeye, namus ve iffete uyanlarını, sözün de en güzelini, seçilmişini öğretin.

Evlatlarımı sağlam bellemedikçe bir bahisten diğerine atlatma. Çünkü kulakta uğuldayan kalabalık sözler, anlayışı şaşırtır.

Kendilerini benimle tehdit et. Fakat benim yanımda terbiyeye kalkışma! Öyle bir doktor gibi ol ki, hastalığı iyiden iyiye anlamadıkça tedaviye başlamayasın. Çocuklarıma kafasız insanlara ait hikâyeleri söylemekten çekin, ilim ve felsefe erbabının hal tercemelerini anlat.”

Harun Reşid de çocuğu Emin’in hocasına şu tavsiyede bulundu:

“Emirülmüminin en sevgili ruhunu, yüreğinin meyvesini, bugün sizin terbiyenize tevdi ediyor. Size, onun terbiyesi hususunda geniş bir salâhiyet veriyor, ona da hakkınızda tam bir itaati borç kılıyor. Evladına ahlâk dersleri ver. Âsâr (eserler) öğret. Es’âr (şiiirler) bellet. Nerelerde ne söylemek lazımsa göster.

İcapsız gülmesine mani ol, faydasız vakit geçirtme.

Şuna çok dikkat et ki derslerinde, telkinlerinde sertlikten, kabalıktan, asabiyetten sakınasın. Sonra çocuğun müfekkiresini öldürmüş olursun.

SÖZLERİN
ASILLARI

EN ÇOK SEVDİĞİM MEVSİM

Asıl ismi Esat olan, takma adı da “Galib” olduğu için halk arasında “Şeyh Galib” ve “Galib Dede” diye bilinir. Mevlevî şeyhi ve aynı zamanda divan şairidir. Sultan Üçüncü Selim’in teveccühünü kazanmış ve sık sık huzura davet edilip padişahla sohbetinde bulunmuştur. İşte, bu sohbetlerin birinde aralarında şöyle bir konuşma geçtiği anlatılır:

“Senin en çok sevdiğin mevsim hangisidir molla?”

“Kulunuzun en çok sevdiği mevsim, içinde bulunmadığım mevsimdir padişahım.”

“Ne demek istiyorsun anlamadım?”

“Yani yazın kışı, kışın yazı, ilkbaharda sonbaharı ve sonbaharda da ilkbaharı göreceğim gelir efendimiz!”

“O halde hiçbirini sevmiyorsun demektir.”

“Bilakis hepsini severim, fakat canan ile olduğu gibi aramıza hicran girmesini isterim sultanım!”

İsimden Müsemmaya

MEHMED BAĞ

Ebru: Osman Yigit/Ethem Efendi Battal

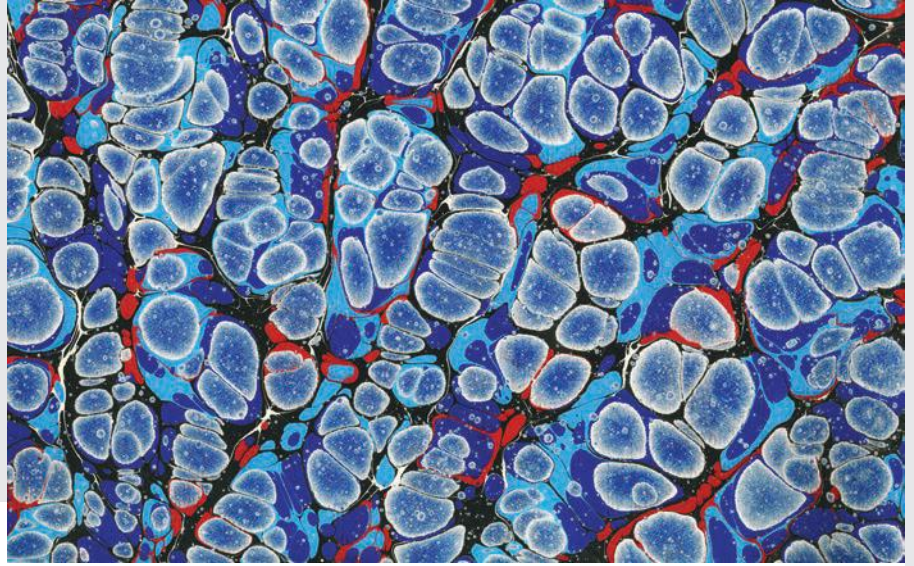
BİR SANAT

EBRU

Ebru, İslâm sanatları içinde kendine mahsus bir yer edinmiş zarif bir sanat dalıdır. Çok eski zamanlardan beri “Liu sha shien” adıyla Çin’de, “Suminagashi” adıyla da Japonya’da kullanılan ebru sanatının ilk kez hangi topraklarda ve kimler tarafından ortaya çıktığını bilemiyoruz. Fakat onu belki de en güzel temsil eden medeniyet, İslâm’dır.

Çağatay Türkçesinde “ebre” diye anılan ebru, İpek Yolu’nu takip ederek İran’a erişmiş, orada ise “ebri” adıyla söylenmiştir. Farsçada “bulut” demek olan ebrinin, suyun üstünde bulut gibi küme küme izler bırakması sebebiyle bu isimle anıldığı düşünülmektedir.

Sonraki asırlarda Osmanlı’ya gelen “ebri”, türlü sanat dallarına alaka duyan ve hemen hepsini himaye eden Osmanlı hükûmları tarafından desteklenmiştir. Bu arada ismi de “ebru”ya dönüşmüştür. Kelimenin yine Farsça su anlamına gelen “âb” ile yüz anlamına gelen “ru”dan mürekkep bir kelime olduğunu ifade

ابرو

edenler de vardır ki böyle düşünürsek “su yüzü” gibi bir mana çıkar. Fakat “bulut” kelimesine nispetle türetilen ebru sözcüğü, daha akla yatkın durmaktadır. Avrupalı seyyahlar, ebru eserlerini ülkelerine “Türk mermer kâğıdı” adıyla taşımışlardır. Seyyahlar eliyle bu sanat, Avrupa ve Amerika’da da kendine yer bulmuştur.

Ebru, engin bir sanattır. Öyle ki kendine mahsus terimleri, uzun ve anlamlı bir serüveni, fikrî derinliği vardır. Burada belki sadece adının yolculuğunu anlatabiliriz. Lakin her bir ebru çalışması, biriciktir ve suyundan boyasına, kâğıdından sergilenmesine kadar tüm safhalarında, birliği temsil eder.

BİR OSMANLI VEZİRİ

ÇAĞALOĞLU SİNAN PAŞA

سنان پاشا

Eminönü'nden Divanyolu'na çıkan yokuşa, Çağaloğlu diyoruz. Bugün, İstanbul Valiliği olarak kullanılan Osmanlı'nın sadaret makamı, bu semtte yer alıyor. Semtin ismi Çağaloğlu Sinan Paşa'dan mirastır. Bu mıntıkada bir sarayı ve vakıfları bulunan Sinan Paşa'nın hikâyesi ise hayli ilginçtir.

On altıncı asrın kudretli vezirlerinden olan Çağaloğlu Sinan Paşa, 1544 senesinde Messina'da doğdu. Messina bugün İtalya sınırları içinde yer alan bir şehir. Babası Visconte di Cicala, Şarlken'in emrinde çalışan bir korsandı. Cicala, oğluna Scipione adını verdi. Scipione, zeki bir çocuktu. Tez zamanda denizin ruhundan anlayan sıkı bir korsan oldu. Fakat o çağlarda bahr ü berr (deniz ve kara) Osmanlı'nın hükmündeydi.

1560 yılında Tunus'un Cerbe Adası civarında, Osmanlı donanması ile Haçlı donanması karşı karşıya geldi. Osmanlı'nın kaptanıderyası, Piyale Paşa idi. Papanın emriyle birleşen küffar donanması ise başta İspanya kuvvetleri olmak üzere Almanya, Napoli, Malta, Sicilya, Cenova, Monako ve Floransa güçlerinden mürekkepti. Visconte di Cicala ve oğlu Scipione de bu savaşta yer alıyordu.

Cerbe'de mutlak bir galibiyet kazandık. Akdeniz artık kat'i şekilde hilalindi. Cicala ve oğlu Scipione, Osmanlı'ya esir düştüler. Ve bin bir meşakkatle payitahta getirildiler. Osmanlı, eline geçen esirin aklına, fikrine, idrakine bakardı. Güngörmüş kaptanlar, Scipione'de bir cevher sezdiler. Ve ona Enderun'u teklif ettiler. Scipione, kabul etti. Babası Cicala, zıtlaşınca ona zindan yolu göründü.

Scipione, Enderun'da hemen kendini gösterdi. Allah'ın lütfuyla Müslüman oldu ve Yusuf Sinan adını aldı. Zeki ve çevikti. İdraki derindi. İnandığı doğruları korkmadan savunuyordu. Önce silahtar, ardından da kapıcıbaşı oldu. 1575'e gelindiğinde o artık Yeniçeri Ağası Yusuf Sinan'dı. Eflak'a ve İran'a

sefere gitti. Özdemiroğlu Osman Paşa ile omuz omuza cenk etti. Sağlam bir cengâverdi. Kısa sürede beylerbeyi makamına geldi. Babasının isminden hareketle Cigalazâde Yusuf Sinan Paşa diye anılır oldu.

Cigalazâde, 1591 yılında kaptanıderyalığa nasbedildi. Dört yıl süren bu vazifesi esnasında doğduğu topraklara, Messina'ya bir seyahat düzenledi. Kardeşini İstanbul'a getirtti. Samimi bir mümindir, lakin memleketini de seviyordu. Bu vaziyet, bazı beyleri şüpheye sevk etse de o, Osmanlı hizmetine sadık bir neferdi. 1596'da Haçova Meydan Muharebesi'nde muazzam bir cesaret gösterdi ve cümle Osmanlı paşalarının takdirini kazandı. O yıl, veziriazam oldu.

Sadrızamlığı kısa sürdü. Sonra tekrar beylerbeyi oldu. Ardından tekrar kaptanıderyalığa getirildi. Gözünü budaktan sakınmaz, doğru bildiğini çekinmeden yapardı. Hâliyle dostundan çok düşmanı vardı. Ayagından çekeni, hakkında fitne yayarı da boldu. Ama o yılmadı. Devletin emrinde, hünkârın izinde bir ömür sürdü. O, devlet katında yükselirken babası, Osmanlı zindanlarında öldü. Galata'da bir kilise avlusuna defnettiler Cicala'yı.

Cicala'nın oğlu Scipione, Osmanlı'nın Çağaloğlu Sinan Paşa'sıydı artık. Cigalazâde Yusuf Sinan Paşa, halkın dilinde Çağaloğlu diye anıldı. 1604 yılında Sultan Birinci Ahmed Han'ın emriyle İran Seferi'ne çıktı. Bu seferdeyken Diyarbakır'da vefat etti (1606). Kendinden sonra oğulları da devlet kapısında türlü hizmetler gördüler.

Çağaloğlu, Osmanlı'nın adam kazanma azminin ve insan kaynağı yetiştirme gücünün ete kemige bürünmüş yüzlerce numunesinden biridir. Anlayana, sağlam bir ibrettir.

Berceste

Hüneri olmayana fâidesi yok nesebin
Etmez evlâda sirâyet şerefi cedd ü ebin
Mehmed Tevfik

(Hüneri olmayan kimseye nesebin, soyun faydası olmaz. Babanın, dedenin şerefi evlada fayda vermez.)

برج بېرستېر
هۇنرى اولمايانا فائىدەسى يۇق نىسبىك
ايتقىز اولادە سىرلىت شېرى فى جدوايك

Az Yaşa Çok Yaşa, Akıbet Gelecek Başa!

Uzun yaşamayı herkes ister. Fakat elden ayaktan düşüp sürünerek, hastalıklarla boğusarak uzun yaşamayı kimse istemez. Aslanan çok yaşamak değil, hayırlı yaşamaktır. O zaman hayatın uzun olması sevilir, tadına doyum olmaz.

1-Gılgamış, Antik Çağ'da Mezopotamya'nın en ünlü karakteridir. Uruk Kralıdır. Uzun bir ömür yaşar. Eşi dostu birer birer terk-i dünya edince ölmemenin yollarını arar. Efsaneye göre ölümsüzlük otunu bulur. Ondan bir iksir yapar ama çaldırır. Kimdir bu hırsız?..

- a-Yılanların şahı Şahmeran
- b-Mısır firavunu II. Ramses
- c-Frenk kralı IV. Lui
- d-Hitit kralı Şuppiluliuma

2-1743 ve 1795 arasında Fransa'da yaşamış ünlü bir kont vardı. Şarlatan, sihirbaz ve serüvenci olarak tanınmıştı. Uzun ömrün formülünü bulduğunu ve iksir hâline getirdiğini iddia etmişti ama 52 yaşında füceten gitmişti. Kimdi?..

- a-Kont Kazanova
- b-Ogüst Kont
- c-Kont Caqliostro
- d-Kont Drakula

3-Fransa'da "College de France" adında ölümsüzlük iksiri ve gençlik aşısı için çalışmalar yapan bir kurum vardı. "Uzun ömür" derdine düşmüş fanileri itinayla

yolardı. Burada görev yapan Charles Edouard Brown Sequard, 72 yaşına bastığı günlerde ölüm korkusuna kapıldı. Korkunun şiddetinden midir nedir, içinde hınzır ve köpek hülasası da olan akıl almaz formüller hazırlayıp üzerinde denedi. Niyeti gençleşmek ve uzun yaşamaktı. Sonuçta ne oldu?..

- a-4 sene sonra 2 Nisan 1894'te öldü.
- b-Öldüğünde 76 yaşındaydı.
- c-Ölmeden hemen önce epileptik nöbetler geçirdi.
- d-Hepsi

4-Charles Edouard bu âlemde tek değildir. Aleksandr Bogomolets adlı bir bilgin, 1943 yılında bizzat Sovyet Rusya devlet başkanı Stalin'den aldığı emirle bir serum hazırlar ve önce kendine sonra başkana enjekte eder. İşe yaramamıştır. 1944 yılında kendisi, 1953 yılında da Stalin devlet töreniyle öbür tarafa yolcu edilir. Serum'un karışımı ne idi?..

- a-Minare gölgesi, davul tozu, horoz nefesi
- b-Kadavradan alınmış dalak, kemik iliği ve tavşan kanı
- c-Kuş sütü, badem yağı, deve tabanı
- d-Hepsi

5- 91 yıl yaşamış ünlü Romanyalı Doktor Anna Aslan'ın, bulduğunu iddia ettiği "gençleştirme kremi" o kadar meşhur olmuştu ki, 1960 ve 70'li yıllarda sadece zengin vatandaşlar değil, devlet başkanları da özel uçaklarla getirtip kullanıyorlardı. Sonradan işe yaramadığı düşünüldüğünden ABD'de yasaklanmıştı. "Gerotival" denilen bu kremi kullanan devlet başkanı kim olabilir?..

- a-John F. Kennedy (ABD devlet başkanı)
- b-Mao Ze Dong (Çin devlet başkanı)
- c-De Gaulle (Fransa devlet başkanı)
- d-Hepsi

6- Mısır firavunları içinde en uzun yaşayan firavun, sarayında Hz. Musa'nın (a.s.) büyüdüğü firavundu. Çok uzun yaşamıştı. Rivayete göre yemek yemegi sevmeydi. Sadece muz yiyerek beslenirdi. Bu nedenle diğer insanlar gibi davranmaz, haftada bilemedin on günde bir tuvalete çıkardı. Bu özelliğini kullanarak halkı "fena halde" kandırmıştı. Nasıl?..

- a-Tanrılık iddiasının bir ispatı olarak gösterip ahaliyi kendisine taptırmıştı.
- b-Adına "firavun diyeti" diyerek zayıflamak isteyenlere sadece muz yemeyi tavsiye etmişti.
- c-"Muz ömür uzatıyor!" diye "muz vergisi" koyarak ahaliyi soyup söğana çevirmişti.
- d-Hiçbiri

7- Zaro Ağa, Türkiye'nin en uzun yaşayan insanı ve yabancı kaynaklara göre ise dünyanın en uzun yaşayan birkaç kişisinden biridir. Son kez baba olduğunda doksanlık delikanlıymış. 29 Haziran 1934 yılında 157 yaşında öldüğünde 67 yaşındaki kızı ne diye ağıt yakmıştı?..

- a-Babam, sen kalk da ben yatam.
- b-Gençliğine doyamadan nereye gidiyorsun?..
- c-Geri kalan yavruların "baba" diye inliyor.
- d-Sen ölmedin kalbimizde yaşıyorsun.

8- Günümüzde yaşayan İngiliz kraliçesi Elizabeth 90'ını aşmış durumda... Özel sağlık kürleri uyguladığı söylenir. Gerçi kendinden önceki kral ve kraliçeler de "özel kürler" uygularlardı ama onun kadar şanslı

değillerdi. Uzun ömürlü ve güçlü bir kral olmak isteyen kral II. Charles (ö. 1685) firavunlar gibi uzun yaşayan ve onlar kadar güçlü bir hükümdar olacağını düşünüyordu. Bunun için özel olarak hazırlanan bir iksir kullanmaya başladı. Ancak kısa zamanda sevdiklerine kavuştu. Kraliyet eczacısı, bu ilacı hazırlarken neyi hammadde olarak kullanmıştı?

- a-Fare kuyruğu
- b-Salyangoz kabuğu
- c-Mumya tozu
- d-Mezar toprağı

9- Çinli Li Ching-Yuen'in 256 yaşında öldüğü iddia edildi. Üstelik bu hadise, Time dergisinde bile yer buldu. Efsaneye göre 1677 yılında doğmuş, hayatının çoğunu dağların eteklerinde bitkiler toplayarak ve uzun yaşamın sırlarını araştırarak geçirmiş. Toprağı bol olasıca 1933 yılında ölmüş. Kendisine uzun ömürlü olmak için ne yapmak gerekir diye soranlara ne cevap vermiş?..

- a-Bir kaplumbağa gibi otur.
- b-Bir güvercin kadar hayat dolu yürü.
- c-Bir köpek gibi uyu.
- d-Hepsi

10- Kimura Jiroemon kendi hâlinde bir Japon vatandaşıydı. 19 Nisan 1897 yılında doğmuş, 12 Haziran 2013 tarihinde memleketindeki Kyotango kentindeki hastanede sabaha karşı saat 02.08'de hayatını kaybetmişti. Başka bir ifadeyle 19. yüzyılda doğmuş, 21. yüzyılda ölmüştü. Son sözü ne olmuştu?..

- a-Bize ayrılan sürenin sonuna geldik.
- b-İşte geldik gidiyoruz, şen olasin Tokyo.
- c-Ölüm dediğin nedir ki gülüm?..
- d-Hiçbiri